

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 29. 5. 2013
COM(2013) 364 final

Odporúčanie

ODPORÚČANIA RADY,

ktoré sa týka národného programu reforiem Lotyšska na rok 2013

**a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Lotyšska
na roky 2012 – 2016**

{SWD(2013) 364 final}

Odporúčanie

ODPORÚČANIA RADY,

ktoré sa týka národného programu reforiem Lotyšska na rok 2013

a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Lotyšska na roky 2012 – 2016

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii¹, a najmä na jeho článok 9 ods. 2,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie²,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu³,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

po porade s Hospodárskym a finančným výborom,

keďže:

- (1) Európska rada 26. marca 2010 schválila návrh Komisie o iniciovaní novej stratégie pre rast a zamestnanosť nazvanej Európa 2020 založenej na posilnenej koordinácii hospodárskych politík, ktorá sa zameria na kľúčové oblasti, v súvislosti s ktorými je potrebné vykonať opatrenia na oživenie potenciálu Európy v oblasti udržateľného rastu a konkurencieschopnosti.
- (2) Rada 13. júla 2010 prijala na základe návrhov Komisie odporúčanie o hlavných usmerneniach pre hospodárske politiky členských štátov a Únie (2010 až 2014) a 21. októbra 2010 Rada prijala rozhodnutie týkajúce sa usmernení pre politiky zamestnanosti členských štátov⁴, ktoré spolu tvoria „integrované usmernenia“. Členské štáty boli vyzvané, aby tieto integrované usmernenia zohľadnili vo svojej vnútroštátnej hospodárskej politike a politike zamestnanosti.
- (3) Hlavy štátov alebo predsedovia vlád sa 29. júna 2012 dohodli na Pakte pre rast a zamestnanosť, ktorý poskytol ucelený rámec opatrení na vnútroštátnej úrovni, na úrovni EÚ aj na úrovni eurozóny, a to s využitím všetkých dostupných stimulov,

¹ Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.

² COM(2013) 364 final.

³ P7_TA(2013)0052 a P7_TA(2013)0053.

⁴ Rozhodnutie Rady 2013/208/EÚ z 22. apríla 2013.

nástrojov a politik. Rozhodli o opatrení, ktoré treba prijať na úrovni členských štátov, a predovšetkým vyjadrili plné odhodlanie dosiahnuť ciele stratégie Európa 2020 a vykonať odporúčania pre jednotlivé krajiny.

- (4) Rada prijala 6. júla 2012 odporúčanie k národnému programu reforiem Lotyšska na rok 2012 a predložila stanovisko k aktualizovanému konvergenčnému programu Lotyšska na roky 2011 – 2015.
- (5) Komisia 28. novembra 2012 prijala ročný prieskum rastu⁵, čo znamenalo začiatok európskeho semestra koordinácie hospodárskej politiky na rok 2013. Komisia zároveň 28. novembra 2012 na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 prijala správu o mechanizme varovania⁶, v ktorej neurčila Lotyšsko za jeden z členských štátov, v súvislosti s ktorým sa vykoná hlbkové preskúmanie.
- (6) Európska rada schválila 14. marca 2013 priority na zabezpečenie finančnej stability, fiškálnej konsolidácie, ako aj opatrenia na posilnenie rastu. Zdôraznila potrebu presadzovania diferencovanej fiškálnej konsolidácie, ktorá bude podporovať rast, obnovenia bežných úverových podmienok pre hospodárstvo, podporovania rastu a konkurencieschopnosti, riešenia nezamestnanosti a sociálnych dôsledkov krízy, ako aj potrebu modernizácie verejnej správy.
- (7) Lotyšsko predložilo 29. apríla 2013 svoj konvergenčný program na rok 2013, ktorý sa týka rokov 2012 – 2016, a 2. mája 2013 predložilo svoj národný program reforiem na rok 2013. S cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi sa obidva programy posudzovali súčasne.
- (8) Vychádzajúc z posúdenia konvergenčného programu na rok 2013 podľa nariadenia Rady (ES) č. 1466/97 Rada zastáva názor, že makroekonomický scenár, na ktorom sú založené rozpočtové prognózy programu, je realistický. Očakáva sa, že hospodársky rast sa v programovom období do istej miery spomalí na úroveň okolo 4 % ročne, pričom sa predpokladá, že nárast cien zostane mierny. Deficit verejných financií poklesol v roku 2012 na úroveň značne pod 3 % HDP a strednodobý cieľ sa dosiahol v uvedenom roku, teda výrazne skôr, než sa predpokladalo v predchádzajúcom programe. V programe sa potvrdzuje predchádzajúci strednodobý rozpočtový cieľ stanovený na –0,5 %, ktorý primerane odzrkadľuje ciele paktu. Cieľom rozpočtovej stratégie načrtnutej v programe je udržanie štrukturálnej rozpočtovej pozície, ktorá je založená na strednodobom ciele, pričom k odchýlkam dochádza len z dôvodu prírastkového vplyvu systémovej dôchodkovej reformy. Táto reforma zahŕňa postupné zvyšovanie podielu príspevkov na sociálne zabezpečenie, ktoré sa presmerujú do kapitalizačného dôchodkového systému, a vykoná sa v rokoch 2013, 2015 a 2016. Po celkovom posúdení, v ktorom sa ako referenčná hodnota použilo prepočítané štrukturálne saldo a ktoré zahŕňalo analýzu výdavkov bez diskrečných opatrení, sa však zdá, že štrukturálne saldo by sa malo v roku 2013 odchýliť od strednodobého cieľa o 1,0 percentuálneho bodu HDP, t. j. výrazne viac než v dôsledku prírastkového vplyvu systémovej dôchodkovej reformy, a v roku 2014 by sa malo odchýliť o ďalšieho 0,2 percentuálneho bodu. Verejný dlh, ktorý by mal počas celého programového obdobia zostať značne pod hranicou 60 %, sa zvýšil zo 40,7 % HDP v roku 2012 na 44,5 % HDP v roku 2013, pretože vláda hromadí aktíva na splácanie dlhu, a následne od roku 2014, kedy splátky nadobudnú účinnosť, bude klesať a do konca programového obdobia dosiahne úroveň 34,6 % HDP. Lotyšský parlament schválil v januári 2013 zákon o fiškálnej disciplíne, ktorý nadobudol účinnosť v marci

⁵ COM(2012) 750 final.

⁶ COM(2012) 751 final.

2013. Ak by došlo k účinnému vykonaniu nového zákona, výrazne by sa posilnil fiškálny rámec v Lotyšsku a poskytol by sa účinný mechanizmus na obmedzovanie rastu výdavkov v priaznivej hospodárskej situácii, ktorý by slúžil ako základ pre viacročné rozpočtové plánovanie založené na pravidlách.

- (9) Lotyšsko znížilo daň z práce a v rokoch 2014 a 2015 plánuje v tomto ohľade prijať ďalšie opatrenia. Daňovo-odvodové zaťaženie osôb s nízkymi mzdami je stále jedno z najvyšších v EÚ, čo poukazuje na potrebu vhodného vyladenia daňovej politiky s cieľom podnietiť zamestnanosť osôb s nízkou kvalifikáciou. Okrem toho presunom zdanenia z práce na periodické dane z nehnuteľností a dane z používania prírodných a iných zdrojov by sa malo zlepšiť štrukturálne saldo. Environmentálne dane sú stále pomerne málo rozvinuté a silne im dominuje zdaňovanie motorového paliva, zatiaľ čo zdaňovanie iných zdrojov energie, znečistenia a používania prírodných zdrojov je nižšie ako priemer EÚ. Ďalšie rozšírenie daňového základu tak, aby zahŕňal iné zdroje environmentálnych daní, by pomohlo dosiahnuť ciele v oblasti životného prostredia. Vláda zintenzívnila snahy v boji proti neformálnemu hospodárstvu a v týchto snahách by mala pokračovať.
- (10) Zatiaľ čo pokrízová štrukturálna úprava bola úspešná, skúsenosti s výrazným cyklom vzostupu a poklesu si vyžadujú monitorovanie budúceho rastu úverov a stability finančnej základne bánk v súvislosti s prílivom zahraničných vkladov prostredníctvom vhodných mikro- a makroprudenciálnych politík.
- (11) Lotyšsko podniklo niekoľko krokov s cieľom riešiť vysokú dlhodobú nezamestnanosť a nezamestnanosť mladých ľudí. Financovanie a dosah aktívnych politík trhu práce sa v roku 2013 zvýšili v porovnaní s rokom 2012, pričom sa vykonávajú nové opatrenia vrátane profilovania nezamestnaných a lepšej pomoci pri hľadaní zamestnania. Dlhodobá nezamestnanosť a nezamestnanosť mladých ľudí je však stále vysoká, pričom aktivácia nezamestnaných a poberateľov dávok je nízka a prístup k sociálnym službám je nedostatočný. Existujú obavy, že odborné vzdelávanie a odborná príprava neposkytujú pracovníkom zručnosti dostatočnej kvality, a dostupnosť kvalitnej odbornej prípravy na pracovisku je obmedzená. Je potrebné zaviesť komplexné kariérne poradenstvo a pokračovať vo vykonávaní reforiem v oblasti odborného vzdelávania a odbornej prípravy vrátane zlepšenia kvality a prístupnosti vzdelávania na pracovisku a zložiek učňovskej prípravy.
- (12) Veľká časť lotyšských obyvateľov čelí riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia (40 %), ktoré je ešte vyššie v prípade detí (43,6 %). Celkovo sa miera ohrozenia chudobou mierne zvýšila v roku 2012, čo svedčí o tom, že rast sa nepremiata automaticky do zníženia chudoby a že sú potrebné ciele politické opatrenia. Lotyšsko podniklo určité kroky s cieľom riešiť chudobu nezamestnaných a detí. Pri riešení problémov v oblasti systému sociálnej pomoci, najmä pokiaľ ide o transparentnosť a dostatočnosť a rozsah dávok a pri riešení nedostatočnosti aktivačných opatrení pre príjemcov dávok sa však prijalo menej priamych opatrení. Nedostatok fiškálneho priestoru viedol Lotyšsko k zníženiu úrovne garantovaného minimálneho príjmu (ZMP) a zrušeniu financovania dávky ZMP zo štátneho rozpočtu. Tieto rozhodnutia pravdepodobne zhoršia extrémnu chudobu a vyostria existujúcu nerovnosť v prístupe k sociálnej pomoci na úrovni miestnych samospráv a zároveň znížia stimuly na úrovni ústrednej štátnej správy na investície do rozvoja politiky a kontroly sociálnej pomoci. Je dôležité monitorovať účinky týchto rozhodnutí s cieľom zabrániť akémukoľvek zhoršeniu situácie.

- (13) Lotyšsko vypracovalo návrh ambiciózne reformy, ktorá by podľa očakávania mohla mať významný pozitívny vplyv na kvalitu systému vysokoškolského vzdelávania. Reformné plány zahŕňajú prepracovanie akreditačného procesu, oddelenie akademických a riadiacich funkcií na univerzitách, rozvoj nového modelu financovania a konsolidáciu inštitúcií vyššieho vzdelávania. Plány sú však zatiaľ v začiatočnom štádiu a je potrebné ich náležite zrealizovať, ak sa majú dosiahnuť plánované pozitívne výsledky. V roku 2013 sa okrem toho vykoná hodnotenie účinnosti vedeckých inštitúcií a ich vývojových stratégií. Toto dôležité hodnotenie by malo prispieť k podpore budúcej reformy a financovania vedeckých inštitúcií v prospech intenzívnejšej inovačnej činnosti v Lotyšsku.
- (14) Lotyšsko zaviedlo politické opatrenia zamerané na úsporu energie v hlavných odvetviach hospodárstva. Očakáva sa, že v stavebníckom odvetví dôjde v nadchádzajúcich rokoch k viac než 70 % úspore energie. Realizácia projektov izolácie budov je však pomalá a počet ukončených projektov je stále nízky v pomere k počtu budov s rozsiahlymi energetickými stratami. Potenciál úspor z efektívnosti v tejto oblasti je významný, keďže energetická náročnosť lotyšských domácností bola v roku 2010 najvyššia v EÚ. V roku 2012 Lotyšsko dosiahlo pokrok v otvorení svojho trhu s elektrickou energiou hospodárskej súťaži a účasti na regionálnych trhoch. Priame uzatváranie zmlúv s dodávateľmi elektrickej energie sa v plnej miere presadzuje v podnikateľskom sektore a zavádza sa na dobrovoľnom základe pre domácnosti. Lotyšsko sa má v júni 2013 pripojiť k obchodovaniu na trhu Nord Pool Spot. Pokiaľ však ide o otvorenie trhu so zemným plynom, nedosiahol sa žiadny pokrok a naďalej pretrváva závislosť na jedinom zdroji. Orgány majú pred sebou tiež náročné rokovania o vlastníctve a správe zásobníka plynu, čo má veľký význam pre riadne fungovanie regionálneho trhu s plynom.
- (15) Lotyšské súdnictvo charakterizuje neefektívnosť systému občianskoprávneho súdnictva. Systém sa vyznačuje viacerými nevyhovujúcimi znakmi ako zdĺhavé konania v občianskoprávných a obchodných veciach na prvom stupni a nízka miera vybavovania vecí, čo vedie k hromadeniu súdnych sporov. Dispozičné časy sú obzvlášť dlhé pri konkurzných konaniach. Okrem toho mnoho vecí sa nevyrieši na prvom stupni, čo vytvára omeškania na všetkých úrovniach až po najvyšší súd. V poslednom čase boli prijaté pozitívne kroky na zlepšenie efektívnosti a kvality súdnictva, je však ešte príliš skoro na to, aby sa posúdil ich vplyv. Je obzvlášť dôležité venovať dostatočnú pozornosť politikám riadenia ľudských zdrojov v súdnictve. K zlepšeniu kvality súdnictva by mohlo prispieť intenzívnejšie zapojenie súdnej rady, prehodnotenie úlohy riadiacich pozícií v súdnictve a viac kurzov odbornej prípravy pre sudcov. Zmeny zákona o konkurze boli navrhnuté koncom roka 2012. Rozsah zmien je však obmedzený a nerieši nedostatky zákona komplexným spôsobom. Napríklad sa zistili problémy súvisiace s praktickým vykonávaním zákona, najmä pokiaľ ide o úlohu konkurzných správcov, ich povinnosti vo vzťahu k sudcom a účinnú likvidáciu aktív, ako aj problém platobnej neschopnosti jednotlivcov, ktoré je potrebné riešiť.
- (16) Komisia vykonala v kontexte európskeho semestra komplexnú analýzu hospodárskej politiky Lotyšska. Posúdila konvergenčný program a národný program reforiem. Zohľadnila nielen ich význam pre udržateľnú fiškálnu a sociálno-ekonomickú politiku v Lotyšsku, ale aj ich súlad s pravidlami a usmerneniami EÚ vzhľadom na potrebu posilniť celkovú správu ekonomických záležitostí Európskej únie tým, že poskytne vstupy na úrovni EÚ pre budúce vnútroštátne rozhodnutia. Jej odporúčania v rámci európskeho semestra sú premietnuté do nižšie uvedených odporúčaní 1 až 6.

- (17) Rada na základe tohto posúdenia preskúmala konvergenčný program Lotyšska a jej stanovisko⁷ je premietnuté najmä do nižšie uvedeného odporúčania 1,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Lotyšsko prijalo v období rokov 2013 – 2014 opatrenia s cieľom:

1. Posilniť rozpočtovú stratégiu, aby sa zabezpečilo, že odchýlenie od strednodobého cieľa je výsledkom len prírastkového vplyvu systémovej dôchodkovej reformy. V rámci tejto stratégie znížiť zdanenie pracovníkov s nízkym príjmom prostredníctvom presunu zdanenia do oblastí ako spotrebné dane, periodické dane z nehnuteľností a/alebo environmentálne dane. Pokračovať v snahách o zlepšenie daňovej disciplíny a bojovať proti tieňovej ekonomike. Pokračovať v posilňovaní fiškálneho rámca prostredníctvom účinného vykonania zákona o fiškálnej disciplíne a viacročného rozpočtového plánovania.
2. Bojovať proti dlhodobej nezamestnanosti a nezamestnanosti mladých ľudí prostredníctvom rozšírenia rozsahu a účinnosti aktívnych politík trhu práce a cielených sociálnych služieb. Zlepšiť zamestnatelnosť mladých ľudí napríklad prostredníctvom záruky pre mladých, zaviesť komplexné kariérne poradenstvo, vykonať reformy v oblasti odborného vzdelávania a odbornej prípravy a zlepšiť kvalitu a dostupnosť učňovskej prípravy.
3. Bojovať proti vysokej miere chudoby prostredníctvom reformy sociálnej pomoci v záujme lepšieho pokrytia, zlepšenia dostatočnosti dávok a posilnenia aktivačných opatrení pre príjemcov dávok. Posilniť mechanizmy na účinné znižovanie detskej chudoby.
4. Vykonať plánované reformy vysokoškolského vzdelávania, ktoré sa týkajú najmä finančného modelu, ktorý oceňuje kvalitu, reformy systému akreditácie, konsolidácie inštitúcií a podpory internacionalizácie. Podniknúť ďalšie kroky v záujme modernizácie výskumných inštitúcií na základe prebiehajúceho nezávislého posúdenia.
5. Pokračovať v zlepšovaní energetickej efektívnosti, najmä obytných budov a sietí diaľkového vykurovania, poskytovať stimuly na znižovanie nákladov na energiu a presmerovať spotrebu smerom k energeticky účinným výrobkom. Zlepšiť prepojenosť s energetickými sieťami EÚ a podniknúť kroky smerom k liberalizácii trhu so zemným plynom vrátane zavedenia jasných pravidiel pre prístup tretích strán k zásobníkom.
6. Ukončiť začaté reformy na zlepšenie efektívnosti a kvality súdnictva a znížiť počet nevybavených prípadov a skrátiť trvanie konaní vrátane konkurzných konaní. Zaviesť komplexnú politiku ľudských zdrojov a podniknúť kroky na vykonanie právnych predpisov o mediácii a zefektívniť systém arbitrážnych súdov.

V Bruseli

*Za Radu
predseda*

⁷ Podľa článku 9 ods. 2 nariadenia Rady (ES) č. 1466/97.